

تحلیل رگرسیونی عوامل موثر بر پذیرش بیمه برنج به وسیله شالیکاران در استان گیلان

تورج بنیادی

کارشناس ارشد ترویج سازمان جهاد کشاورزی استان قزوین

فرهاد لشگرآرا

مربی گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

چکیده

هدف کلی این پژوهش، شناسایی مجموعه عوامل موثر بر پذیرش بیمه برنج در شالیکاران استان گیلان می باشد. از آن جایی که برنج کشت غالب منطقه است و اهمیت ویژه‌ای در اقتصاد منطقه دارد و نیز با توجه به عواملی که تولید پایدار و مستمر این محصول را در منطقه تهدید می کند، بیمه این محصول دارای اهمیت ویژه‌ای است. این تحقیق در سال زراعی ۸۴-۸۳ انجام گرفته و داده‌های مورد نیاز از طریق پرسش نامه گردآوری شده است. به منظور بررسی روایی ابزار تحقیق، پرسش نامه طراحی شده در اختیار اساتید راهنما، مشاور و تنی چند از متخصصان ترویج و آموزش کشاورزی قرار گرفت که پس از اصلاحات لازم و تغییر دادن بعضی از سؤالات، اعتبار پرسش نامه مورد تایید قرار گرفت. جهت آزمون پایایی ابزار، تعداد ۳۰ پرسش نامه توسط شالیکاران استان گیلان تکمیل و کروناخ آلفا محاسبه گردید ($\alpha=0/84$). روش تحقیق، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری تحقیق همه کشاورزان (شالیکاران) بیمه شده در استان گیلان می باشند که در سال زراعی (۸۴-۱۳۸۳)، محصول برنج خود را بیمه کرده اند و در مجموع شامل ۱۹۱۰۹ نفر می شود که با روش نمونه گیری چند مرحله‌ای با انتساب متناسب ۲۲۰ شالیکار به عنوان نمونه انتخاب شدند و داده‌های جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS 11.5 در دو بخش توصیفی و تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج تحقیق توصیفی نشان داد که میزان پذیرش بیمه برنج در بین شالیکاران در سطح متوسطی قرار دارد. یافته‌های استنباطی حاکی از آن است که بین متغیرهای میزان آگاهی از صندوق بیمه، میزان ارتباط با مروجان، دریافت حق بیمه‌ی محصولات کشاورزی به صورت اقساط، افزایش میزان غرامت پرداختی به کشاورزان شالیکار، سطح تحصیلات، سابقه کار کشاورزی، میزان عملکرد، میزان درآمد سالیانه و میزان خسارت محصول بیمه شده با متغیر وابسته پذیرش بیمه در بین شالیکاران، رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. در تحلیل رگرسیونی چند متغیره برای شناسایی عوامل تاثیرگذار بر پذیرش بیمه برنج، متغیرهای میزان خسارت وارده، سطح تحصیلات کشاورزان و عملکرد محصول در سه گام قرار گرفتند و حدود ۷۰ درصد متغیر وابسته پذیرش را تبیین کردند.

واژگان کلیدی: بیمه برنج، پذیرش، شالیکاران.

مقدمه

کشاورزی، به دلیل ناپایداری و مخاطره آمیز بودن شرایط تولید، فعالیت توأم با ریسک تلقی می شود. لذا همواره لزوم به کارگیری ابزاری دقیق و مؤثر جهت حمایت و تأمین امنیت اقتصادی جمعیت فعال در این بخش و در نتیجه افزایش قدرت تولید و بالا بردن سطح زندگی آنان احساس می شود. تولیدکنندگان بخش کشاورزی همواره با خسارت ناشی از بروز حوادث قهری و بلایای طبیعی مواجه اند و زندگی آن ها در معرض خطرات جدی قرار دارد. در چنین شرایطی کشاورزان همواره نگران بازپرداخت هزینه های تولیدی می باشند. اگر کشاورزان در مقابل این خطرات تأمین نداشته باشند، حاضر به سرمایه گذاری های جدید نخواهند بود (جمشیدی، ۱۳۸۰).

وسعت طیف وقوع عوامل یاد شده در کشور چنان است که براساس گزارش فائو، از بین ۴۰ نوع سانحه طبیعی که در جهان ثبت شده است، ۳۱ نوع آن در ایران امکان وقوع دارد. به این ترتیب کشور ما جزء ۱۰ کشور اول بلاخیز دنیا محسوب می گردد، به طوری که همه ساله شاهد خسارت های چشمگیری به ویژه در بخش کشاورزی ناشی از عوامل سیل، تگرگ، طوفان، باران های سیل آسا، سرما و یخبندان و خشکسالی هستیم. این مخاطرات، صرف نظر از آن که سودآوری فعالیت تولید در بخش را در مقایسه با دیگر بخش های اقتصادی کاهش می دهد، دستیابی به اهداف توسعه کشاورزی را نیز با چالشی بزرگ مواجه می سازد اما از آن جا که یکی از مشکلات این بخش رویارویی بی حفاظ در مقابل طبیعت و عوامل طبیعی و شرایط متغیر اقلیمی و در نتیجه بالا بودن درجه خطر برای سرمایه گذاران و بهره برداران می باشد، لذا استفاده از ابزار بیمه به منظور کاهش ریسک، از طریق توزیع آن در میان بهره برداران جایگاه خاص و اهمیت فراوان پیدا می کند (جوادیان و فرزانه، ۱۳۸۳).

از ضرورت اجرای بیمه محصولات کشاورزی می توان به محصول برنج اشاره کرد. زیرا برنج مهم ترین منبع غذایی بیش از نیمی از جمعیت جهان محسوب می شود و از نگاه امنیت غذایی در سطح جهان و ملی پس از گندم به عنوان مهم ترین محصول استراتژیک از آن نام برده می شود.

در ایران حدود ۶۰۰ هزار هکتار از اراضی کشاورزی در ۱۶ استان هر ساله به کشت انواع برنج اختصاص می یابد، طبق آخرین آمار میزان برداشت شلتوک در این سطح به بیش از ۳ میلیون تن و حدود ۲ میلیون تن برنج سفید می رسد. در این میان استان های مازندران، گیلان و گلستان مهم ترین قطب های تولید برنج کشور محسوب می شوند که سهم گیلان در این میان سالانه بین ۶۵۰ تا ۷۰۰ هزار تن است. در استان گیلان نیز حدود ۱۸۰ هزار خانواده با جمعیتی حدود یک میلیون نفر به کار کشاورزی اشتغال دارند (نشریه کشاورزی و دامپروری برزگر، ۱۳۸۴).

با توجه به تولید سالانه حدود ۶۵۰ تا ۷۰۰ هزار تن برنج در استان گیلان و هم چنین تولید ۳۵ درصدی از برنج کشور در استان گیلان که نیاز غذایی ۲۹ درصد از جمعیت کشور را تأمین می کند و با توجه به مخاطرات پیش روی تولید برنج در استان گیلان لازم است که اهمیت بیمه محصولات کشاورزی از جمله برنج مورد توجه قرار گیرد.

از این رو برای موفقیت در اشاعه و ترویج فرهنگ بیمه، بررسی عوامل مؤثر در پذیرش بیمه محصولات کشاورزی از اهمیت خاصی برخوردار است. به این منظور در این تحقیق عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه برنج در استان گیلان از سوی کشاورزان (شالیکاران) گیلانی مورد بررسی قرار می گیرد تا در این زمینه راه کارهای مناسبی جهت اشاعه و گسترش فرهنگ بیمه ارائه شود.

بیمه عملی است که به موجب آن یک طرف (بیمه‌گر) تعهد می‌کند در ازاء دریافت وجه یا وجوهی (حق بیمه) از طرف دیگر (بیمه‌گذار) در صورت وقوع یا بروز حادثه معین برای مواردی که بیمه شده، خسارات وارده را جبران نموده و یا وجه معینی بپردازد. بیمه محصولات کشاورزی مکانیزمی است که با استفاده از آن کشاورز می‌تواند با پرداخت حق بیمه در مقابل خسارت‌های ناشی از زیان‌هایی که به محصول وارد می‌شود، تضمینی کسب نماید. منظور از پذیرش نیز در این تحقیق عبارت است از اقدام کشاورزان (شالیکاران) در قبول طرح بیمه برنج و عقد قرارداد با صندوق بیمه.

در زیر اشاره مختصری به پیشینه تحقیق خواهد شد.

- **کاشانی (۱۳۷۰)** در تحقیق خود به بررسی عوامل موثر بر پذیرش کشت ذرت توسط کشاورزان استان اصفهان پرداخته و دریافته است که بین متغیرهای سطح سواد، میزان مراجعه کشاورزان به مروج و وضعیت اقتصادی آن‌ها با پذیرش کشت ذرت رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

- **نواب (۱۳۷۴)** در پژوهش خود با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش تکنولوژی و شیوه‌های نوین کشاورزی در بین ذرت‌کاران شهرستان فسا دریافته است که بین سن و پذیرش همبستگی منفی و بین سطح تحصیلات و وام دریافتی با پذیرش همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

- **نعیمی نظام‌آبادی (۱۳۷۷)** به بررسی عوامل مؤثر بر گسترش و توسعه بیمه گندم در استان گلستان از دیدگاه کارشناسان بیمه و کشاورزان پرداخته است که نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد که شناخت و آگاهی کشاورزان از بیمه محصولات کشاورزان و مزایا و عملکرد صندوق بیمه در بهبود و کیفیت انجام تعهدات و هم‌چنین ارائه خدمات به مشتریان در گسترش و توسعه بیمه در بین کشاورزان مؤثر است.

- **دریجانی و قربانی (۱۳۷۷)** عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه گندم در استان مازندران را مورد مطالعه و بررسی قرار داده‌اند. نتایج به‌دست آمده از تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهایی از قبیل اعتبارات، اندازه مزرعه، مالکیت زمین، نوع کشاورزی، طرح محوری گندم و سابقه خطر تاثیر معنی‌داری در پذیرش بیمه گندم داشته‌اند.

- **کریاسی (۱۳۷۹)** در مطالعه خود به‌عنوان بررسی نگرش کشاورزان و عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در استان خراسان به این نتیجه رسیده است که متغیرهایی هم‌چون از جمله اعتبارات، آگاهی کشاورز از نرخ حق بیمه هر محصول، تعدد مشاغل جانبی، میزان پس‌انداز بهره‌بردار و هم‌چنین مقدار سطح زیر کشت، اثر معنی‌داری بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی داشته است.

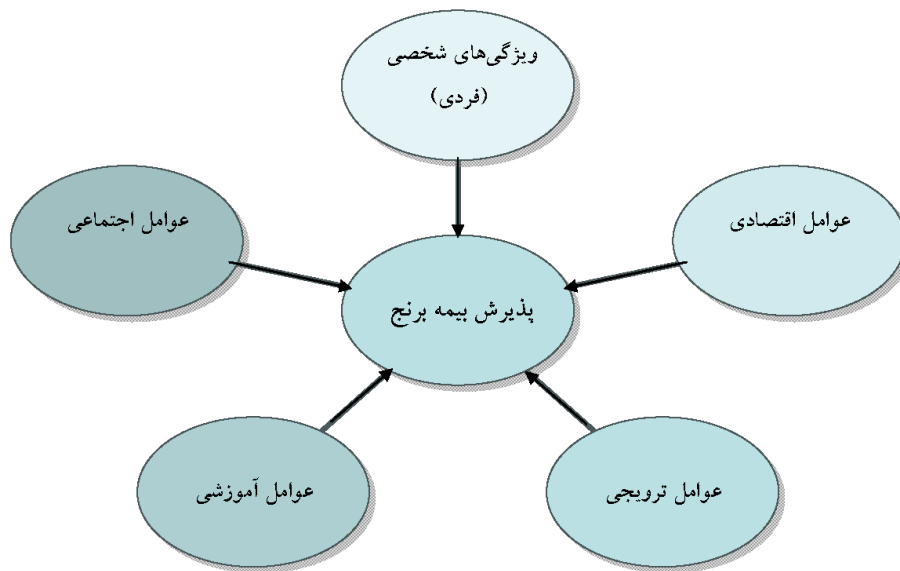
- **ایروانی و دربان آستانه (۱۳۸۰)** در تحقیقی با عنوان عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصول گندم در بین گندم‌کاران استان تهران دریافته‌اند که سن گندم‌کاران، ارتباط با عوامل ترویجی، سطح زیر کشت گندم و عملکرد محصولات مهم‌ترین عوامل تقاضای بیمه هستند.

- **تیرایی یاری (۱۳۸۱)** به بررسی عوامل شخصیتی مؤثر بر نوگرایی در پذیرش طرح بیمه محصولات کشاورزی در بین بهره‌برداران استان خوزستان پرداخته و به این نتیجه رسیده است که بین متغیرهای سابقه کشاورزی، میزان زمین زیر کشت، وسعت کل اراضی کشاورزی، میزان ارتباط با کارشناسان و مروجین و صفات شخصیتی با نوگرایی کشاورزان در پذیرش بیمه محصولات کشاورزی رابطه مثبت و معنی‌داری حاصل شده است.

- **اسمیت و باکوئت** در تحقیقی که به بررسی تقاضای محصولات کشاورزی از سوی گندم‌کاران مونتانا پرداخته‌اند، نتیجه گرفته‌اند که متغیرهایی از قبیل میزان تحصیلات کشاورزان، سابقه خطر، میزان بدهی به مؤسسات اعتباری و بانک‌ها، نرخ حق بیمه و نوسانات میزان محصول تولیدی، در مشارکت کشاورزان در طرح بیمه گندم مؤثر بوده‌اند (Smith. & Baquet, 1996).

– میسر در تحقیقی، عوامل مؤثر در پذیرش و گسترش نظام بیمه کشاورزی در ایالت گجرات هندوستان را مورد بررسی قرار داد. او نتیجه گرفت که مهم‌ترین عوامل توسعه نظام بیمه کشاورزی، افزایش سطح پوشش بیمه‌های کشاورزی، شناسائی کشاورزان هدف، تأمین اعتبارات لازم برای جبران خسارت و برقراری ارتباطات مناسب‌تر با کشاورزان می‌باشد (Mishra, 1999).

با توجه به مرور ادبیات موضوع و تحقیقات صورت گرفته در این زمینه متغیرهای تاثیرگذار بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی، در قالب پنج عامل عمده دسته‌بندی شد که چارچوب مفهومی تحقیق را شکل می‌دهد که در نمودار ۱ نشان داده شده است.

نمودار ۱- عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی

اهداف کلی و اختصاصی

هدف کلی این تحقیق همانا بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه برنج در شالیکاران استان گیلان می‌باشد. اهداف اختصاصی نیز عبارتند از:

بررسی ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای شالیکاران مورد مطالعه

تعیین میزان پذیرش بیمه برنج در شالیکاران مورد مطالعه

۳- تعیین رابطه بین متغیرهای تحقیق با پذیرش بیمه برنج در شالیکاران

۴- تعیین عوامل تبیین کننده پذیرش بیمه برنج از دیدگاه شالیکاران استان گیلان

مواد و روش‌ها

از آن جایی که هدف این تحقیق شناسایی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه برنج می‌باشد؛ تحقیق از نوع توصیفی - همبستگی است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه بود که با بهره‌گیری از مبانی و چارچوب نظری تهیه گردید و پس از اطمینان از روایی و پایایی آن برای جمع‌آوری داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت.

به منظور بررسی روایی ابزار تحقیق، از نظرات تنی چند از اعضای هیات علمی رشته ترویج و آموزش کشاورزی استفاده گردید و جهت آزمون پایایی ابزار، تعداد ۳۰ پرسش نامه توسط شالیکاران تکمیل و کروناخ آلفا محاسبه گردید ($\alpha=0/84$) که در نتیجه برای تحقیق حاضر ضریب پایایی مناسبی بود. جامعه آماری تحقیق همه کشاورزان (شالیکاران) بیمه شده در استان گیلان می باشد که در سال زراعی (۸۴-۱۳۸۳)، محصول برنج خود را بیمه کرده اند و در مجموع شامل ۱۹۱۰۹ نفر بیمه گذار می شود که با روش نمونه گیری چند مرحله ای با انتساب متناسب ۲۲۰ شالیکار به عنوان نمونه انتخاب شدند (جدول ۱).

جدول ۱- نمونه به دست آمده از شالیکاران استان گیلان

شهرستان	سطح زیر کشت	مراکز خدمات جهاد کشاورزی یا دفاتر ترویج		تعداد پرسش نامه های تقسیم شده بین دهستان ها
		نام مراکز خدمات یا دفاتر ترویج	سطح زیر کشت	
رشت	۶۲۳۳۶	سنگر	۱۱۹۲۶	۳۰
		کوچصفهان	۱۱۶۷۳	۳۰
صومعه سرا	۲۸۰۰۰	حومه	۶۵۰۳/۵	۲۵
لاهیجان	۲۳۸۱۶	مرکزی	۴۳۶۹	۳۰
آستانه اشرفیه	۲۳۵۷۰	کیاشهر	۹۰۴۰	۲۵
تالش	۱۵۹۸۷	اسالم	۴۵۷۸	۳۰
شفق	۱۴۳۳۰	مرکزی	۸۶۱۱	۲۵
فومن	۱۳۸۷۰	لولمان	۴۸۹۶	۲۵

اهداف کلی و اختصاصی

هدف کلی این تحقیق همانا بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه برنج در شالیکاران استان گیلان می باشد. اهداف اختصاصی نیز عبارتند از:

بررسی ویژگی های فردی و حرفه ای شالیکاران مورد مطالعه

تعیین میزان پذیرش بیمه برنج در شالیکاران مورد مطالعه

۳- تعیین رابطه بین متغیرهای تحقیق با پذیرش بیمه برنج در شالیکاران

۴- تعیین عوامل تبیین کننده پذیرش بیمه برنج از دیدگاه شالیکاران استان گیلان

مواد و روش ها

از آن جایی که هدف این تحقیق شناسایی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه برنج می باشد؛ تحقیق از نوع توصیفی - همبستگی است. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسش نامه بود که با بهره گیری از مبانی و چارچوب نظری تهیه گردید و پس از اطمینان از روایی و پایایی آن برای جمع آوری داده ها مورد استفاده قرار گرفت. به منظور بررسی روایی ابزار تحقیق، از نظرات تنی چند از اعضای هیات علمی رشته ترویج و آموزش کشاورزی استفاده گردید و جهت آزمون پایایی ابزار، تعداد ۳۰ پرسش نامه توسط شالیکاران تکمیل و کروناخ آلفا محاسبه گردید ($\alpha=0/84$) که نتیجتاً برای تحقیق حاضر ضریب پایایی مناسبی بود. جامعه آماری تحقیق همه کشاورزان (شالیکاران) بیمه شده در استان گیلان می باشد که در سال زراعی (۸۴-۱۳۸۳)، محصول برنج خود را بیمه

کرده‌اند و در مجموع شامل ۱۹۱۰۹ نفر بیمه‌گذار می‌شود که با روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای با انتساب متناسب ۲۲۰ شالیکار به عنوان نمونه انتخاب شدند (جدول ۱).

جدول ۱- نمونه به‌دست آمده از شالیکاران استان گیلان

ردیف	نام متغیر	مقیاس اندازه‌گیری
۱	سن	فاصله‌ای
۲	سطح تحصیلات	ترتیبی
۳	سابقه کشاورزی (شالیکاری)	فاصله‌ای
۴	میزان آگاهی از وظایف صندوق بیمه	ترتیبی
۵	علاقه به کار شالیکاری	ترتیبی
۶	میزان اراضی زیر کشت برنج (شالیکاری)	نسبی
۷	میزان اراضی شالیکاری تحت پوشش بیمه	نسبی
۸	افزایش میزان غرامت پرداختی به کشاورزان شالیکار	ترتیبی
۹	میزان درآمد سالیانه	نسبی
۱۰	استفاده از وام و تسهیلات بانکی	اسمی
۱۱	میزان خسارت	فاصله‌ای
۱۲	میزان ارتباط با مروجین	ترتیبی
۱۳	میزان استفاده از منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی	ترتیبی
۱۴	میزان تماس با کارشناسان بیمه	ترتیبی
۱۵	میزان شرکت در کلاس‌های آموزشی ترویجی مرتبط با بیمه	ترتیبی
۱۶	نوع مالکیت زمین	اسمی
۱۷	عضویت در تشکل‌های روستائی	اسمی
۱۸	شغل اصلی	اسمی
۱۹	میزان عملکرد (تولید)	فاصله‌ای
۲۰	میزان ارتباط با سایر کشاورزان	ترتیبی
۲۱	دریافت حق بیمه‌ی محصولات کشاورزی به‌صورت اقساط	ترتیبی

همگی این متغیرهای مستقل در ارتباط با پذیرش بیمه برنج مورد بررسی قرار گرفتند. متغیر وابسته تحقیق نیز پذیرش بیمه‌ی برنج در شالیکاران استان گیلان می‌باشد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از نرم‌افزار SPSS/11.5 تحت ویندوز استفاده شد.

نتایج و بحث

هدف اول: بررسی ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای شالیکاران

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که اکثر کشاورزان دارای تحصیلات ابتدایی (۳۳/۸ درصد) و تنها ۱۲/۴ درصد دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم می‌باشند. براساس میزان دریافت حق بیمه برنج، ۳۱/۳ درصد از برنج‌کاران، غرامتی را که دریافت کرده‌اند، خسارت وارده خیلی کم با آن جبران شده است. از سوی دیگر میزان

آگاهی اکثر کشاورزان (۴۱/۳ درصد) از صندوق بیمه در حد متوسط می‌باشد. سایر ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای شالیکاران در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳- ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای شالیکاران مورد مطالعه

ویژگی	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
سن	۴۶/۵۷	۱۵/۳۰	۷۵	۲۰
سابقه کار کشاورزی	۲۹۶/۷۶	۱۷/۳۹	۶۰	۵
میزان عملکرد	۴۶۸۴	۹/۷۲	۲۳۰۰	۵۳۵۰
میزان درآمد سالیانه (ریال)	۲۰۰۰۰۰۰	۳/۶۸	۸	۲
میزان خسارت	۸/۴	۲/۴۶	۲۵	۳

هدف دوم: تعیین میزان پذیرش بیمه برنج در شالیکاران مورد مطالعه

متغیر وابسته تحقیق میزان پذیرش بیمه برنج در شالیکاران می‌باشد. برای اندازه‌گیری متغیر وابسته از ۱۰ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شد که میانگین امتیاز پاسخ‌های داده شده وضعیت میزان پذیرش بیمه برنج را در بین شالیکاران مشخص می‌کند و در سطح فاصله‌ای سنجیده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود میزان پذیرش بیمه برنج در بین شالیکاران در سطح متوسط قرار دارد (جدول ۴).

جدول ۴- وضعیت میزان پذیرش بیمه برنج در شالیکاران مورد مطالعه (n=۲۲۰)

میزان پذیرش	فراوانی	درصد فراوانی	درصد تجمعی
خیلی کم	۱۵	۶/۸۲	۶/۸۲
کم	۲۲	۱۰	۱۶/۸۲
متوسط	۱۰۳	۴۶/۸۲	۸۰/۹۱
زیاد	۳۸	۲۷/۱۷	۳۴/۰۹
خیلی زیاد	۴۲	۱۹/۰۹	۱۰۰

هدف سوم: بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق با پذیرش بیمه برنج در شالیکاران

با بررسی همبستگی متغیرهای تحقیق مشخص شد که:

- بین متغیر میزان آگاهی از صندوق بیمه و پذیرش بیمه برنج رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. یافته‌های تحقیقات نظام آبادی (۱۳۷۷) و کرباسی (۱۳۷۹) نیز این نتیجه را تایید می‌کنند.
- بین میزان ارتباط کشاورز با مروجان و پذیرش بیمه برنج رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. نتایج تحقیقات میسرا (۱۹۹۹) این نتیجه را تایید می‌کند.
- بین سطح تحصیلات شالیکاران و پذیرش بیمه برنج رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۹۵ درصد وجود دارد. نتایج تحقیقات نواب (۱۳۷۴)، کاشانی (۱۳۷۰) و اسمیت و باکوئث (۱۹۹۶) این نتیجه را تایید می‌کنند.

- بین سابقه کار کشاورزی شالیکاران و پذیرش بیمه برنج رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۵ درصد وجود دارد. یافته‌های تحقیق تیرایی یاری (۱۳۸۱) نیز این مطلب را تایید می‌کند.
- بین میزان درآمد سالیانه شالیکاران و پذیرش بیمه برنج رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۵ درصد وجود دارد. یافته‌های تحقیق عالمگیر و همکاران (۱۹۹۲) نیز این مطلب را تایید می‌کند.
- بین میزان عملکرد محصول شالیکاران و پذیرش بیمه برنج رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. یافته‌های تحقیق ایروانی و دربان آستانه (۱۳۸۰) نیز این مطلب را تایید می‌کند.
- بین دریافت حق بیمه ی محصولات کشاورزی به صورت اقساط و افزایش میزان غرامت پرداختی به شالیکاران آسیب دیده و پذیرش بیمه برنج رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۵ درصد و همین طور بین میزان خسارت وارده بر شالیکاران و پذیرش بیمه برنج رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد.

سایر متغیرها رابطه معنی داری را با پذیرش بیمه برنج از خود نشان ندادند (جدول ۵).

جدول ۵ - بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق با پذیرش بیمه برنج در شالیکاران

ردیف	متغیر مستقل	نوع آزمون	r	p
۱	میزان آگاهی از صندوق بیمه	اسپیرمن	۰/۲۲۰**	۰/۰۰۲
۲	میزان ارتباط کشاورز با مروجان	اسپیرمن	۰/۲۰۲**	۰/۰۰۴
۳	دریافت حق بیمه محصولات کشاورزی به صورت اقساط	اسپیرمن	۰/۱۶۹*	۰/۰۲۵
۴	افزایش میزان غرامت پرداختی به کشاورزان شالیکار	اسپیرمن	۰/۱۵۴*	۰/۰۲۹
۵	سطح تحصیلات	اسپیرمن	۰/۴۷۱*	۰/۰۰۱
۶	سابقه کار کشاورزی	پیرسون	۰/۲۳۵*	۰/۰۱۶
۷	میزان عملکرد	پیرسون	۰/۵۷۱*	۰/۰۰۰
۸	میزان درآمد سالیانه	پیرسون	۰/۱۷۶**	۰/۰۱۳
۹	میزان خسارت (هکتار)	پیرسون	۰/۲۳۵*	۰/۰۰۳

* معنی داری در سطح ۰/۰۵
** معنی داری در سطح ۰/۰۱

هدف چهارم: تعیین عوامل تبیین کننده پذیرش بیمه برنج در شالیکاران مورد مطالعه

برای شناسایی متغیرهای پیش‌بینی کننده پذیرش بیمه در بین شالیکاران از رگرسیون چند متغیره گام به گام استفاده شد. نتایج تحلیل رگرسیونی در جدول‌های (۶) و (۷) آمده است. در گام اول، بر اساس مقدار ضریب تعیین (R^2)، اولین متغیری که وارد معادله گردید میزان سطح خسارت دیده (X_9) بود. به این مفهوم که متغیر مذکور بیش‌ترین تاثیر را در تبیین واریانس متغیر وابسته (پذیرش بیمه برنج) داشته است. با مشاهده ضریب تعیین این متغیر $R^2 = 0.470$ می‌توان گفت که متغیر میزان خسارت (X_9) به تنهایی حدود ۴۷ درصد تغییرات متغیر وابسته میزان پذیرش بیمه ی برنج را تبیین می‌نماید. در گام دوم پس از متغیر میزان خسارت (X_9)، متغیر سطح تحصیلات (X_2) وارد معادله شد. در این مرحله ضریب همبستگی برابر با $R=0.721$ و ضریب تعیین نیز برابر با $R^2=0.52$ است. براساس نتایج به دست آمده متغیرهای میزان خسارت (X_9) و سطح تحصیلات (X_2) در مجموع حدود ۵۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته میزان پذیرش را تبیین کردند.

و بالاخره در گام سوم پس از ورود متغیرهای میزان خسارت (X_9) و سطح تحصیلات (X_2)، متغیر میزان عملکرد برنج (X_{25}) وارد معادله‌ی رگرسیون چند متغیره گردید. ضریب همبستگی این متغیر برابر با $R=0/835$ و ضریب تعیین آن نیز برابر با $R^2=0.697$ می‌باشد. با مشاهده ضریب تعیین به دست آمده می‌توان اظهار کرد که حدود ۷۰ درصد از تغییرات واریانس پذیرش بیمه برنج ناشی از سه متغیر میزان خسارت، سطح تحصیلات و میزان عملکرد برنج می‌باشد (جدول ۶ و نمودار ۲).

جدول ۶- ضرایب تعیین متغیرهای تاثیرگذار در پذیرش بیمه برنج

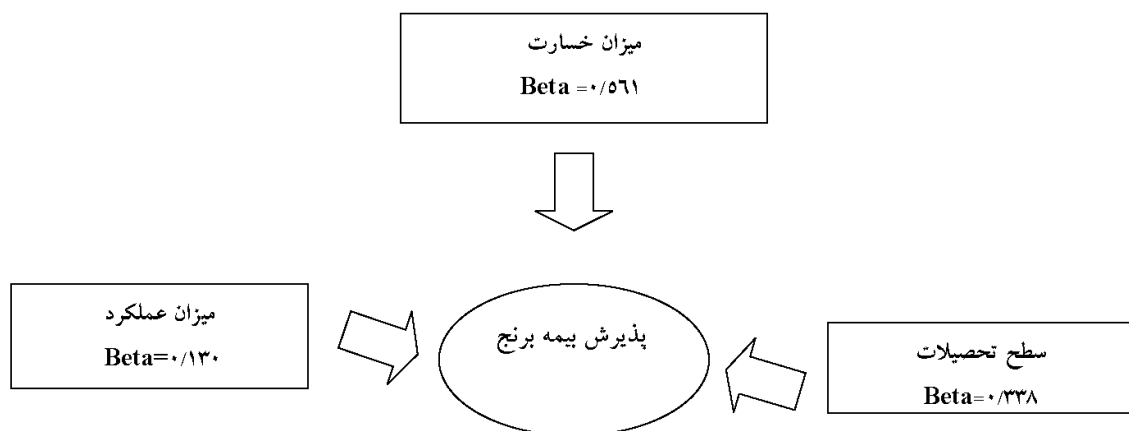
گام	متغیر	ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تعیین (R^2)
۱	میزان خسارت	۰/۶۸۶	۰/۴۷۰
۲	سطح تحصیلات	۰/۷۲۱	۰/۵۲
۳	میزان عملکرد	۰/۸۳۵	۰/۶۷۹

با توجه به ضرایب جدول (۷) معادله‌ی خط رگرسیون چند متغیره به صورت زیر است:

$$Y=0.561(X_9)+0.207(X_2)+0.130(X_{25})$$

جدول ۷- مقدار تاثیر متغیرهای تبیین کننده پذیرش بیمه برنج

متغیر	ضریب استاندارد نشده	ضریب استاندارد شده (Beta)	T	Sig T
ضریب ثابت	۶/۸۴۸	-	-۵/۶۵۸	۰/۰۰
میزان خسارت (X_9)	۳/۳۴۲	۰/۵۶۱	۹/۰۷۱	۰/۰۰۰
سطح تحصیلات (X_2)	۰/۳۳۸	۰/۲۰۷	۳/۳۵۷	۰/۰۰۱
میزان عملکرد (X_{25})	۰/۲۰۲	۰/۱۳۰	۲/۱۲۱	۰/۰۳۵

نمودار ۲- متغیرهای تبیین کننده پذیرش بیمه برنج

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

این تحقیق با هدف بررسی و شناسایی مجموعه عوامل موثر بر پذیرش بیمه برنج در شالیکاران استان گیلان انجام گرفت. با توجه به یافته‌های تحقیق میزان پذیرش بیمه برنج در بین شالیکاران مورد مطالعه در حد متوسط قرار دارد. همچنین یافته‌ها حاکی از آن است که بین متغیرهای میزان آگاهی از صندوق بیمه، میزان ارتباط کشاورز با مروجان، دریافت حق بیمه‌ی محصولات کشاورزی به صورت اقساط، افزایش میزان غرامت پرداختی به کشاورزان شالیکار، سطح تحصیلات، سابقه کار کشاورزی، میزان عملکرد، میزان درآمد سالیانه و میزان خسارت محصول بیمه شده با متغیر وابسته پذیرش بیمه در بین شالیکاران، رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. در تحلیل رگرسیونی چند متغیره برای شناسایی عوامل تاثیرگذار بر پذیرش بیمه برنج، در مجموع سه متغیر میزان خسارت وارده، سطح تحصیلات کشاورزان و عملکرد محصول حدود ۷۰ درصد متغیر وابسته پذیرش را تبیین می‌کنند بر مبنای یافته‌های تحقیق جهت توسعه و گسترش میزان پذیرش بیمه برنج پیشنهاد می‌شود که:

- با توجه به آن که رابطه مثبتی بین میزان آگاهی کشاورزان از صندوق بیمه و همین طور میزان ارتباط کشاورزان با مروجان و پذیرش بیمه برنج وجود دارد، جهت گسترش فرهنگ بیمه در بین کشاورزان، توصیه می‌شود که کارشناسان و مروجان ترویج کشاورزی و صندوق بیمه توجه و اهتمام بیشتری را جهت آشنایی کشاورزان با بیمه محصولات کشاورزی به خرج دهند.
- با توجه به همبستگی و رابطه مثبت بین سطح تحصیلات کشاورزان و سابقه کار آنان با پذیرش بیمه برنج، پیشنهاد می‌شود برای پذیرش بیشتر بیمه محصولات کشاورزی، توجه و عنایت بیشتری به آن دسته از کشاورزانی شود که دارای سطح تحصیلات و سابقه بیشتری در امر کشاورزی هستند.
- با عنایت به میزان درآمد سالیانه کشاورزان از یک سو و میزان عملکرد محصول از سوی دیگر و رابطه مثبت این دو با پذیرش بیمه برنج، صندوق بیمه محصولات کشاورزی برای گسترش فعالیت‌های خود، بایستی این دسته از کشاورزان را در اولویت قرار دهد.
- با توجه به وجود رابطه مثبت بین دریافت حق بیمه‌ی محصولات کشاورزی به صورت اقساط از کشاورزان و پذیرش بیمه برنج، قویا توصیه می‌شود جهت فراموش نشدن کشاورزان با بنیه مالی ضعیف، دریافت حق بیمه‌ی محصولات کشاورزی از این کشاورزان با اقساط بلندمدت صورت بگیرد.

سپاسگزاری

از همه کارشناسان صندوق بیمه کشاورزی صمیمانه تشکر می‌شود.

منابع

- ۱- ایروانی، ه. و دربان آستانه، ع. (۱۳۸۰)، عوامل موثر بر پذیرش بیمه محصول گندم در استان تهران. دانشکده کشاورزی، دانشگاه تهران.
- ۲- تیرایی یاری، ن. (۱۳۸۱)، بررسی عوامل شخصیتی مؤثر بر نوگرایی از پذیرش طرح بیمه محصولات کشاورزی، توسط بهره‌برداران استان خوزستان. پایان‌نامه چاپ نشده، گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس.
- ۳- جمشیدی، م. (۱۳۸۰)، بررسی عوامل مؤثر بر توسعه بیمه دام روستائی. مجموعه مقالات همایش بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری. انتشارات صندوق بیمه محصولات کشاورزی، تهران.

- ۴- جوادیان، ا. و فرزانه، د. (۱۳۸۳)، عملکرد و تجربه‌های بیمه کشاورزی در ایران. مجموعه مقالات دومین همایش علمی بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری. تهران. دی ماه ۱۳۸۳، انتشارات بیمه‌ی محصولات کشاورزی.
- ۵- دریجانی، ع. و قربانی، م. (۱۳۷۷)، عوامل موثر بر پذیرش بیمه گندم در استان مازندران. مجموعه مقالات دومین گردهمایی اقتصاد کشاورزی ایران. دانشکده کشاورزی، دانشگاه تهران.
- ۶- کاشانی، ع (۱۳۷۰)، بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش کشت ذرت توسط کشاورزان استان اصفهان. پایان‌نامه چاپ نشده، گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس.
- ۷- کرباسی، ع. (۱۳۷۹)، بررسی نگرش کشاورزان و عوامل موثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی. مطالعه موردی استان خراسان. مجموعه مقالات همایش بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری. ۲۶ و ۲۷ خرداد ۱۳۸۰، تهران.
- ۸- نشریه کشاورزی و دامپروری برزگر (۱۳۸۴). خودکفایی برنج آرزویی سخت اما دست‌یافتنی. اول بهمن ۱۳۸۴، شماره ۹۵۰، ص ۸.
- ۹- نعیمی نظام‌آباد، م. (۱۳۷۷)، بررسی و تعیین عوامل موثر بر گسترش و توسعه بیمه محصولات کشاورزی. پایان‌نامه چاپ نشده، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران.
- ۱۰- نواب، ف (۱۳۷۴). بررسی عوامل موثر بر پذیرش تکنولوژی و شیوه‌های نوین کشاورزی در بین ذرت‌کاران شهرستان فسا. پایان‌نامه چاپ نشده، گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس.
- 11-Mishra – pk.(1999): Planning For the Development and operation of Agricultural Insurance Scheme in Asia. Report of the APO Seminar on Agricultural Insurance Held in Manil, Philippines. pp: 27-40
- 12- Smith. V. & Baquet . A.E. (1996). The Demand for Multiple Peril Crop Insurance. Evidence From Montana Wheat Farms. American journal of Agricultural Economics, 78: 189-201.